

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

ПЕТРАКОВА Катерина Олегівна

УДК 351.72.338.23

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ
ЕКОНОМІКИ І ПОЛІТИКИ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

25.00.01 – теорія та історія державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

КИЇВ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті підготовки кадрів Державної служби зайнятості України.

Науковий керівник – доктор філософських наук, професор **НАДОЛЬНИЙ Іван Федотович**, Національна академія статистики, обліку та аудиту Держстату України, професор, завідувач кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління **ВАЛЕВСЬКИЙ Олексій Леонідович**, старший науковий співробітник, Національний інститут стратегічних досліджень, провідний науковий співробітник відділу гуманітарної політики;

кандидат наук з державного управління **ДРУК Юрій Ярославович**, директор філіалу ПАТ “Укресімбанк”, м.Івано-Франківськ.

Захист відбудеться *29 грудня 2017 року о 14 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.891.02 Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, к. 201.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України (03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17).

Автореферат розісланий *29 листопада 2017 року*.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

Н.О.Серьогіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Взаємодія економіки й політики у процесі державотворення є одним із найактуальніших питань у державному управлінні, оскільки в умовах трансформації політичної, економічної та соціальної сфер українського суспільства виникає потреба теоретичного осмислення процесу демократичного розвитку України, масштабних інноваційних змін в усіх сферах інституційного розвитку держави. Безумовно, це потребує набуття ефективного співвідношення сучасного постмодерного суспільства і держави, адже тим самим не лише забезпечується взаємодія економіки і політики, розроблення узгоджених механізмів державно-правового регулювання життєдіяльності суспільства, а й задається вектор для подальших зрушень.

Зміни, які відбуваються останніми роками в українському суспільстві, пов'язані з трансформаційними інтенціями до оптимізації державного управління і тому вимагають формування в Україні такого визначення основних конструкцій взаємодії економіки і політики, які дозволили б створити узгоджене та ефективне нормативно-правове, інституційне, економічне, політичне та інформаційне підґрунтя для забезпечення сталого розвитку країни. Зважаючи на незадовільний стан здійснення трансформаційних реформ, зокрема реформування владних інститутів, у контексті сучасної практики державотворення в Україні впродовж останнього десятиліття, а також наявність перманентного конфліктогенного процесу між різними суспільними суб'єктами із його систематичним загостренням, особливо актуальною стає проблема пошуку оптимального співвідношення економічних та політичних чинників задля демократизації українського соціуму.

Зазначена проблематика перебуває у полі зору багатьох учених. Теоретико-методологічне підґрунтя дисертаційної роботи складають наукові праці з теорії державного управління, соціально-економічного розвитку держави тощо. Основними серед таких праць є дослідження В.Авер'янова, В.Бакуменка, В.Бодрова, В.Баштанника, Ю.Бошицького, К.Ваценка, М.Іжи, Р.Войтович, О.Гейця, Н.Грицяк, М.Кашуби, В.Князева, Ю.Ковбасюка, А.Колодій, В.Корженка, С.Кравченка, В.Лемака, Е.Лібанової, І.Малого, В.Мартиненка, І.Надольного, Н.Нижник, А.Решетніченка, І.Розпутенка, О.Рябченка, Т.Пахомової, П.Петровського, С.Пирожкова, С.Серьогіна, Г.Ситника, Ю.Сурміна, С.Телешуна, В.Трощинського, В.Удовиченка, Т.Федорів, В.Цветкова та ін.

Не менш важливий внесок у дослідження різних аспектів співвідношення економіки, політики та права в процесі розвитку державного управління зробили такі зарубіжні вчені як: Д.Белл, Дж.Бьюкенен, М.Вебер, Дж.Гелбрейт, Р.Коуз, В.Ойкен, Ф.Перру, Е.Тоффлер, Ф.Фукуяма, Ф.Хайек та ін.

Водночас, незважаючи на досить загальний підхід до вивчення питання взаємодії економіки і політики в державному управлінні, маловивченими залишаються нагальні проблеми комплексного дослідження особливостей соціально-економічних та політичних процесів, які зазнають трансформації під

впливом новітніх глобальних викликів, взаємодії влади, громадськості та приватного сектору, а також з'ясування теоретичного і практичного вимірів даної проблеми, що й зумовило актуальність теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження проводилось у межах комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентові України (далі – Національна академія) “Державне управління та місцеве самоврядування” (ДР №0199U002827) в рамках науково-дослідних робіт кафедри філософії, теорії та історії державного управління за темою “Сучасні проблеми державотворення в управлінні: теоретико-методологічні, практичні аспекти” (ДР № 0115U004072), роль автора у виконанні якої полягала в обґрунтуванні теоретико-методологічних аспектів взаємозв'язку економіки і політики в державному управлінні.

Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад взаємозв'язку економіки і політики в державному управлінні та розробленні практичних пропозицій щодо визначення пріоритетних напрямів підвищення його ефективності з урахуванням європейського досвіду.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі *завдання*:

- установити ступінь наукової розробленості питань взаємозв'язку економіки і політики в державному управлінні у вітчизняній та зарубіжній науковій думці;

- з'ясувати сутність соціально-економічних аспектів трансформаційних перетворень та їх вплив на сучасну систему державного управління ;

- охарактеризувати особливості взаємозв'язку економіки і політики в державному управлінні в умовах сталого розвитку суспільства;

- узагальнити європейський досвід реформ, орієнтованих на налагодження взаємозв'язку економіки і політики, та виявити закономірності їх проведення;

- дослідити кореляцію економіки і політики в контексті здійснення трансформаційних політико-економічних реформ українського суспільства із тенденціями сучасних глобалізаційних і геополітичних процесів;

- визначити системні передумови посилення взаємодії влади з громадськістю у процесі формування, прийняття та реалізації економіко-політичних рішень у системі державного управління як невід'ємної частини громадянського суспільства та правової держави і конкретизувати форми й методи посилення такої взаємодії;

- розробити практичні пропозиції щодо визначення пріоритетних напрямів підвищення ефективності взаємозв'язку економіки і політики в сучасних умовах державотворення.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають у процесі взаємодії економіки і політики в державному управлінні.

Предмет дослідження – теоретико-методологічний аналіз взаємозв'язку економіки і політики у державному управлінні.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у процесі дослідження використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні наукові методи. Зокрема, в процесі дослідження використовувалися методи: системного аналізу – з метою здійснення теоретико-методологічного узагальнення наукових концепцій, розробок вітчизняних і зарубіжних учених, що присвячені взаємозв'язку економічних та політичних процесів у різних типах суспільств, у тому числі перехідних; логіко-семантичний – для дослідження понятійного апарату щодо формулювання окремих ключових категорій, визначення сутності, змісту функціонування та організації політичних, соціально-економічних процесів в Україні; історико-порівняльний – для дослідження становлення соціально-економічних процесів у державному управлінні; структурно-функціональний – при розкритті природи й особливостей функціонування економіки і політики в державному управлінні; порівняльного аналізу – при дослідженні заходів, що використовуються європейськими країнами для проведення реформ, орієнтованих на налагодження взаємозв'язку економіки і політики; прогностичний з метою передбачення тенденцій взаємодії економіки і політики в майбутньому державобудівництві, рекомендацій і визначення пріоритетних напрямів дослідження. З метою забезпечення достовірності одержаних результатів використовувалися методи наукової ідентифікації і змістовно-порівняльного аналізу. Емпіричну базу дисертаційної роботи становили законодавчі й нормативно-правові акти, аналітичні матеріали із зазначених питань, публікації вітчизняних і зарубіжних учених із питань історії, права, економіки, політології, державного управління.

Наукова новизна одержаних результатів. У результаті комплексного дисертаційного дослідження вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні пріоритетних напрямів підвищення ефективності взаємозв'язку економіки і політики на основі реформування державного управління в Україні з урахуванням європейського досвіду.

уперше:

– розглянуто взаємозв'язок економіки і політики крізь призму основних сучасних дослідницьких підходів (економічного лібералізму та інституціоналізму) в умовах трансформаційних реформ в Україні, що дало змогу обґрунтувати доцільність застосування концепції інституціоналізму, яка найбільш повно враховує аспекти взаємодії економіки і політики у суспільстві в системі інституційної взаємодії;

– з'ясовано основні закономірності формування системи взаємозв'язку між економікою і політикою у контексті сучасних тенденцій соціального й національного розвитку держави, що визначає міру демократизації суспільства. На підставі цього доведено, що нова парадигма державобудівництва прямо залежить від комплексу інституційних перетворень суспільства з метою досягнення сталого розвитку;

удосконалено:

– методологію взаємодії економіки і політики в державному управлінні, яка проявляється в тому, що політичний режим і тип економічної системи

перебувають у взаємозалежності, характеризуючись тим, що економічний базис формує державно-управлінську надбудову і існує необхідність підтримки порядку і відрегульованості економічних відносин, стримування негативних наслідків ринкової економіки засобами політики;

– змістовні характеристики перехідності як властивості економічного, політичного й соціального устрою сучасної України через визначення перспективних можливостей удосконалення взаємодії його інститутів, які полягають у підвищенні рівня соціального капіталу суспільства й забезпеченні досягнення сталого розвитку суспільства;

– концептуальні підходи до змісту конструкту “довіра населення до влади як основна умова зміцнення соціального капіталу шляхом сприйняття населенням економічних реформ”, що є основою формування політичного курсу держави;

– науковий підхід до визначення особливостей взаємодії влади з громадськістю у процесі прийняття і реалізації економіко-політичних рішень у системі державного управління, що дозволило запропонувати пріоритетні напрями підвищення ефективності цього процесу шляхом широкого застосування різноманітних принципів та цінностей демократичної форми управління, зокрема: доступу громадян до інформації в процесі прийняття управлінських рішень, громадянського контролю; безпосереднього електронного отримання державних послуг тощо;

набули подальшого розвитку:

– підходи до визначення основних етапів трансформації перехідного періоду українського суспільства відповідно до базових засад державно-управлінського впливу на економічні й соціальні процеси, які сприяють зміцненню громадянського суспільства як основи його сталого розвитку;

– сутність кореляції економіки і політики в контексті здійснення трансформаційних реформ українського суспільства із тенденціями сучасних глобалізаційних і геополітичних процесів, які сприяють набуттю нових форм владних відносин органами публічної влади у процесі прийняття управлінських рішень;

– визначення й змістове обґрунтування взаємодії влади з громадськістю, пріоритетності підвищення рівня довіри між суспільними інститутами, демократизації соціально-економічних процесів, закономірностей формування, прийняття та реалізації економіко-політичних рішень, а також тенденцій розвитку системи державного управління в Україні.

– актуалізація й узагальнення європейського досвіду реформ (Чехії і Словаччини), орієнтованих на налагодження взаємозв'язку економіки і політики, зокрема успішного реформування економіко-політичної системи шляхом: концептуальних змін політичного курсу держав, територіального поділу країн (відсутності політичних криз, ведення злагодженої політики уряду, яка враховувала б специфічні умови розвитку країни, вагомий економічний потенціал, динамічну і практично безконфліктну роботу із реформування системи права, роздержавлення); європейської інтеграції в галузі політики та економіки (регламентація політичного діалогу, вільний рух товарів, послуг і

капіталу, міжінституційне співробітництво тощо, а також створення відповідних інтеграційних інститутів).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення, висновки та пропозиції, розроблені дисертантом, можуть бути використані в науково-дослідній роботі, у практичній діяльності органів публічної влади, під час розроблення проектів нормативно-правових актів, а також у навчальному процесі.

Результати дисертаційного дослідження були використані:

– виконавчим комітетом Обухівської міської ради Київської області під час підготовки пропозицій до Програми соціально-економічного та культурного розвитку міста Обухів та сіл, що знаходяться у віданні міської ради на 2015 рік і формування Стратегічного плану економічного розвитку міста Обухів (довідка про впровадження від 6 липня 2015 року № 1577);

– виконавчим комітетом Української міської ради Обухівського району Київської області під час підготовки пропозицій до Плану соціально-економічного та культурного розвитку міста Українка та села Плюти на 2015 рік (довідка про впровадження від 20 липня 2015 року №1453/0/3-15);

– Голосіївською районною в місті Києві державною адміністрацією під час підготовки аналітичних і методичних рекомендацій за відповідними розділами при розробці пропозицій до проектів реалізації програм розвитку соціальної сфери у Голосіївському районі міста Києва (довідка про впровадження від 22 липня 2015 року №100-9269).

Особистий внесок здобувача. Найважливіші результати й висновки дисертаційного дослідження отримані дисертантом особисто. У дисертаційній роботі не використовувалися ідеї та розробки, що належать В.М.Безруку, у співавторстві з яким було опубліковано наукову статтю [8], внесок здобувача в ній полягає у визначенні інституційних передумов реформування кадрової політики в рамках загального процесу реформування державного управління; С.В.Білецькому, у співавторстві з яким було опубліковано тези конференції [19], внесок здобувача в них полягає в обґрунтуванні реформування державної служби як засобу інституційних змін публічної влади.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертаційного дослідження апробовано на науково-комунікативних заходах протягом 2010-2015 рр., зокрема: V Всеукраїнській науково-практичній конференції “Державне управління: стратегія і тактика формування сучасного управління” (м. Київ, 2010), Міжнародній науково-практичній конференції “Актуальні питання інноваційного розвитку освіти, науки, виробництва” (м. Київ 2010), Міжнародній науковій конференції “Проблеми формування і розвитку громадянського суспільства” (м. Київ, 2011), Науково-практичній конференції за міжнародною участю “Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики” (м. Київ, 2011), VI Всеукраїнській науково-практичній конференції “Державне управління та місцеве самоврядування в Україні в контексті європейської інтеграції” (м. Київ, 2011), Науковій конференції “Наука як ресурс модернізаційної стратегії держави” (м. Київ, 2012), Щорічній Всеукраїнській науково-практичній конференції за

міжнародною участю “Модернізація державного управління та європейська інтеграція України” (м. Київ, 2013), Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю “Інституційне забезпечення кадрової політики в державному управлінні: становлення та розвиток” (м. Київ, 2015), науково-практичній конференції “Державна служба в Україні: досвід, проблеми, перспективи” (м. Київ, 2015).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 19 наукових праць, у тому числі вісім – у наукових фахових виданнях (одна у співавторстві), дві наукових праці – у зарубіжних фахових виданнях, та дев'ять публікацій матеріалів конференцій (одна у співавторстві).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 216 сторінок, обсяг основного тексту 178 сторінок. Список використаних джерел включає 293 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено предмет, об'єкт, мету, завдання і методи дослідження, розкрито зв'язок з науковими проектами й темами Національної академії, сформульовано основні положення щодо наукової новизни. Показано практичну значущість одержаних результатів і наведено дані щодо їх апробації, представлено перелік публікацій за темою дослідження, її структуру та обсяг.

У **першому розділі** – *“Теоретико-методологічні підходи до визначення взаємозв'язку економіки і політики у державному управлінні”* – здійснено ретроспективний історико-філософський аналіз взаємодії економіки й політики в контексті систематизації основних економіко-політичних теорій останніх століть та їх методологічних засад у роботах вітчизняних учених, здійснено огляд наукових праць зарубіжних авторів, розроблено періодизацію української економіко-суспільної думки, розкрито підходи до визначення основних етапів трансформації перехідного періоду українського суспільства.

Аналіз наукових праць свідчить, що проблема взаємодії економіки і політики є комплексною, привертає увагу дослідників різного наукового профілю і пов'язана з необхідністю визначення основних історичних етапів трансформації перехідного періоду українського суспільства відповідно до базових засад державно-управлінського впливу, що мають відповідні характерні риси й особливості, які формувалися із урахуванням зовнішніх та внутрішніх детермінант. Доведено, що Україна як самостійна держава перебуває в перехідному, кризовому стані більше двох десятиліть, а тому предметом спеціального аналізу й окремих досліджень було вивчення транзитивного стану економіко-політичних систем як окремих періодів (етапів) перехідного стану. В межах такого підходу у роботі проаналізовано взаємодію економіки і політики в контексті основних економіко-політичних теорій останніх століть, приділено особливу увагу відповідним теоретичним напрацюванням для транзитивних держав, а також власне українському досвіду побудови взаємодії економіки й

політики в державному управлінні.

Констатовано, що сучасна методологія державного управління, економічної політики держави базується на чотирьох економічних концепціях: економічний лібералізм або неокласицизм (А.Пігу, М.Фрідман, Ф.Хайек, В.Ойкен), кейнсіанство (Дж.Кейнс, Дж.Робінсон), інституціоналізм (Д.Белл, Дж.Б'юкенен, Дж.Гелбрейт, Р.Коуз, Ф.Перру, Е.Тоффлер, Ф.Фукуяма), марксизм (К.Маркс, Ф.Енгельс); головною ідеєю дослідження стало питання необхідності та міри державного втручання у функціонування економічної системи. Показано, що важливим напрямом в економічній і політичній науці новітньої історії виступає інституціоналізм, у рамках концепції якого економіка й політика в суспільстві взаємодіють на рівні різних інститутів у процесі їх еволюції. Основою цієї взаємодії є кооперація інститутів держави, права, моралі, ринку, родини тощо, а взаємодія економічних, політичних, соціальних і правових явищ є окремим предметом наукових досліджень.

Установлено, що в рамках дослідження ключове значення відіграють теоретичні напрацювання підходів щодо лібералізації політико-економічних процесів транзитивних держав, зокрема стосовно рівня соціального капіталу суспільства як його потенціалу, що створюється передусім під впливом таких факторів як релігія, традиція. З'ясовано, що від культури й соціального устрою країни залежить і необхідність та обсяги державного втручання в економічні процеси. При цьому, успішна ринкова економіка не є причиною стабільної демократії, але у взаємодії з нею, доповнює вже наявні фактори соціального капіталу. Якщо останніх у надлишку, то і ринок, і демократична політика успішно розвиватимуться, а отже зможуть взяти на себе роль підсилення ефективності демократичних інститутів. Показано, що саме співвідношення політичних та економічних процесів зумовлює напрям розвитку й тип державної системи, що будується.

У ході дослідження з'ясовано, що в процесі еволюції суспільно-економічних теорій останніх століть викристалізувалась парадигма економічного розвитку, в рамках якої ринкові механізми поєднуються з державним впливом на економічні процеси. При визначенні ступеня ефективності економічної та державної політики взагалі на перший план виступають такі соціальні індикатори як довіра, соціальний капітал, соціальний добробут, сталий людський розвиток. Ця тенденція є надзвичайно важливою в контексті дослідження взаємозв'язку економіки і політики в рамках розвитку власне українського суспільства. Відзначимо, що з проголошенням самостійності, в Україні розпочався процес оновлення суспільного життя, який, зокрема, зумовлювався переходом економіки до ринкових відносин. Перед суспільством постали завдання докорінної перебудови існуючої системи, зокрема в політичній сфері – перехід від тоталітаризму до демократії, в економічній – від командно-адміністративної системи до ринкової, а щодо питань власності на основні ресурси – від державної до приватної.

Установлено, що Україна, так само як і інші постсоціалістичні країни, обрала за основу ринкових перетворень концепцію монетаризму М.Фрідмана: перехід до ринку мав відбуватися в три етапи: фаза стабілізації, фаза

становлення ринку, фаза структурного коректування.

Детальний науковий аналіз процесів, що відбуваються у цій сфері підтвердив, що поряд з економічною трансформацією в Україні відбувався процес переходу до принципово нового політичного устрою, здійснювалась глобальна перебудова суспільних інститутів, виходячи з принципів нової, ліберально-демократичної парадигми державотворення. Проте соціальна ціна неадаптованих ринкових реформ виявилась занадто високою, що стало наслідком розгортання глибокої трансформаційної кризи в Україні, а найтяжчі наслідки цієї кризи проявилися в соціогуманітарній сфері. На зміну системній трансформаційній кризі перших років існування України як самостійної держави періодично приходять нові кризові стани в економіці, політиці, соціальній сфері, які зумовлені як помилками вибору стратегічних напрямів розвитку та наслідками системної трансформаційної кризи, яка у певному вимірі триває й досі, так і набутими короткостроковими чинниками. Відповідно періодизація перехідного періоду українського суспільства представлена етапом масштабної міжсистемної трансформації із перехідними процесами екзогенного характеру (1991-1999 рр.), інституційною внутрішньосистемною трансформацією з ознаками екзогенного та ендogenous характеру (2000-2010 рр.); внутрішньосистемною посттрансформацією ендogenous характеру (2011 р. – по т.ч.). Відзначимо, що історична періодизація перехідного стану українського суспільства відповідно до базових засад державно-управлінського впливу на економічні й соціальні процеси здійснена за критеріями визначення стану і перспектив демократизації суспільних процесів, що полягають у формуванні та зміцненні громадянського суспільства як основи сталого розвитку.

У **другому розділі** – *“Взаємозв’язок економіки і політики як функціональна складова розвитку сучасної системи державного управління”* – розкрито місце і роль, а також характер взаємозв’язку економіки й політики у державному управлінні в умовах сталого розвитку як показника цивілізованості суспільства, з’ясовано сутність соціально-економічних аспектів трансформаційних реформ.

Еволюція поглядів на роль і місце держави в суспільному розвитку пройшла шлях від ототожнення держави й суспільства до всебічного розгляду взаємовідносин між державою, суспільством і людиною. Виділено умовні інтерпретації політики як явища: політика як публічний інститут, політика як інструмент чи метод і, нарешті, політика як управління. Доведено, що державне управління виступає складовою політичного управління, основною функцією якого є управління суспільством та окремими його елементами (групами, організаціями, інститутами) у різних суспільних сферах з метою забезпечення реалізації основних суспільних і державних цілей. Розвинені політичні інститути забезпечують відсутність монополії на владу однієї політичної сили, а також встановлення прямого діалогу політичних суб’єктів із громадою, розмежування владних повноважень та економічних інтересів у суспільстві. Це й зумовлює демократичний характер суспільства, оскільки в умовах плюралістичної демократії держава поступається частиною своїх повноважень

у державній та управлінській сферах соціальної життєдіяльності громадянським структурам. Визначено роль та місце політики в державному управлінні, що характеризується складною взаємозалежністю цих понять, які об'єднує загальна природа походження, пов'язана з феноменом влади. Сучасний понятійний апарат політико-адміністративної діяльності еволюціонує в напрямі зміщення акцентів на публічно-громадський рівень мережевих міжінституційних горизонтальних і вертикальних зв'язків у суспільстві, що зумовлено тим, що за умови лібералізації суспільних процесів зростає кількість "учасників" взаємодії приватного й публічного сектору в рамках соціальної системи суспільства.

Підкреслимо, що історія сучасної української державності за останні двадцять років спроб ліберальних реформ показала невтішні результати запропонованої технології використання концепції монетаризму. Відбулось зuboжіння досить широких верств населення та проявились інші гострі соціальні проблеми суспільства. Ці явища існують на тлі постійного недосягнення основної мети трансформаційних реформ – побудови соціально орієнтованої економіки. Незважаючи на деструктивні результати капіталізації у деяких посткомуністичних країнах, доведено, що ринок сам по собі є школою соціалізованості, надаючи ті можливості й мотиви, яких вимагає взаємодія людей одне з одним, з метою взаємного збагачення. Проте, ринок також накладає власні жорсткі правила соціальної дисципліни, тому соціалізованість не просто спонтанно виникає там і тоді, де і коли вирішили державні інституції. Здатність до соціальної взаємодії залежить від уже набутих навичок, заданих традицій і норм, які самі, у свою чергу, багато в чому структурують ринок. Самі лише ринкові засади не можуть бути метою, необхідні ще інститути, що служать певним спільним цінностям, суспільним цілям. Тому на сучасному етапі розвитку в більшості високорозвинених країн переважає соціально орієнтована змішана економіка з декларуванням цілей суспільного розвитку високого рівня соціальної захищеності громадян.

Дослідженням встановлено, що в процесі еволюції становлення економічних систем розвинених держав важливу роль відіграє конкурентоздатність ринкової економіки, яка обумовлюється не наявністю чи відсутністю державного регулювання, а наявністю в суспільстві певного обсягу соціального капіталу, достатнього для того, щоб дозволити самоорганізацію бізнесу, корпорацій, інших економічних структур. Це, зокрема, передбачає формування такої системи управління основними суспільними процесами, за якої можливо було б витримувати необхідний баланс між регулюючим впливом держави та вільним перебігом "здорових" ліберальних процесів.

Недосконале втручання в економіку у пострадянських країнах здійснювалось не із загальнонаціональних інтересів, а корпоративних, чим і пояснюється їх кризовий стан. Система соціальних інститутів суспільства, що виступають посередниками між державою та ринком, є необхідною складовою процесу демократизації суспільства. Саме тому головною проблемою сучасного етапу державотворчого процесу в Україні є відсутність дієвого механізму реалізації на практиці основ взаємодії державних управлінських структур із

громадянськими інституціями, а також недостатньо розвинена законодавча база, на основі якої змогли б формуватися інститути громадянського суспільства. Доведено, що надмірне проникнення інститутів держави в соціально-економічні сфери життєдіяльності суспільства, спричиняє появу суперечності інтересів інститутів державної влади й інститутів суспільства, що призводить до зниження ефективності розподілу суспільних ресурсів. Тому високорозвинене ринкове господарство встановлюється в результаті набуття рівноваги економічних, політичних, соціальних інституціональних факторів.

Установлено, що реалізація дійової державної соціальної політики при слабкій економіці має низьку ефективність, і навпаки, економічні реформи без урахування соціальної складової відповідної державної політики не мають належної інституційної основи. Соціальна нестабільність у суспільстві завжди призводить до нестабільності політичної, в чому й проявляється діалектична взаємозалежність між категоріями “економіка”, “політика”, “соціальний розвиток” у структурі державного управління.

У **третьому розділі** – *“Пріоритетні напрями підвищення ефективності взаємозв’язку економіки і політики у процесі реформування державного управління”* – проаналізовано європейський досвід реформ, орієнтованих на налагодження взаємозв’язку економіки і політики, визначено кореляцію змісту трансформаційних політико-економічних реформ українського суспільства із тенденціями сучасних геополітичних і глобалізаційних процесів, а також досліджено стан взаємодії влади з громадськістю в системі формування, прийняття та реалізації економіко-політичних рішень та визначено пріоритетні напрями підвищення її ефективності.

Ідентифіковано шляхи соціально-економічного розвитку країн з огляду на культурно-історичні особливості менталітету їх громадян, що має ключове значення в контексті свідомого формування стратегічно визначених моделей суспільства. Вирішення цієї проблеми для України, яка виголосила прагнення побудувати ліберальне соціально-ринкове господарство, потребує практичного досвіду впровадження нової цивілізаційної моделі національного розвитку і це є пріоритетним напрямом щодо побудови системи державного управління також. Внутрішні й зовнішні фактори, які об’єктивно обумовили початок перехідних процесів у колишніх соціалістичних країнах, зокрема пострадянських, потребують поглибленого аналізу, оскільки в теоретичних напрацюваннях науковців вони трактуються неоднозначно, передусім через політизований, ідеологізований підхід до причин і наслідків зміни суспільного устрою цих країн.

На основі дослідження функціонування економіко-політичних систем Чехії та Словаччині як країн, досвід яких є найбільш цікавим для України в контексті успішності проведених реформ, встановлено, що найголовнішим фактором успіху їх реформ стали: наявність адекватної цілісної концепції державного механізму та його економічної діяльності, підконтрольність органів публічної влади суспільству, зміцнення інститутів права, лібералізація питань приватної власності тощо. Саме вплив цих факторів, які виражають основи побудови демократичної системи державного управління, зумовило

підвищення рівня довіри населення до влади, зміцнення соціального капіталу та покращення рівня сприйняття суспільством реформаторських дій, що є одним з напрямів реформування державного управління.

Досвід перехідних країн показує, що успішність ліберальних реформ є результатом узгодженої послідовності складових конструкту “довіра населення до влади – зміцнення соціального капіталу – сприйняття населенням реформ”, тобто конструкт передбачає згоду населення щодо дотримання певних умовних правил в його межах. Доведено, що ефективний механізм побудови такого конструкту в постсоціалістичних країнах зумовлений послідовним переміщенням між названими вище “фазами переходу до демократії” – лібералізації, демократизації, ресоціалізації. Для України необхідно враховувати, що механічне перенесення інститутів, стандартів і критеріїв європейських країн на інституційну основу перехідної країни не приводить до їх інтеграції в неї, оскільки “залишки” суспільних інститутів соціалістичного суспільства мають здатність “відторгати” демократичні інститути, що зумовлено такими факторами, як: низький рівень розвитку громадянського суспільства, відсутність належної правової основи взаємозв’язків у суспільстві. Як наслідок – низький рівень довіри суспільних інституцій до впровадження “чужорідних” реформаторських заходів.

Доцільно зазначити, що євроінтеграційні процеси, до яких залучена Україна, є практичним механізмом використання європейського досвіду побудови взаємозв’язків між економікою і політикою, що, з одного боку, наближає можливість повноцінного входження України до європейської спільноти, з другого – виступає фактором національного розвитку й завершення періоду перехідності суспільства, оскільки реалізація стратегічних документів, ратифікованих Україною та країнами ЄС – це самостійний інституційний механізм реформування суспільства, що містить взаємні зобов’язання й апробовані методи реформування різних сфер. Створення та впровадження такого механізму є також важливим напрямом реформування державного управління.

Установлено, що сучасні політичні інститути перебувають у процесі трансформації та постійної модернізації, яка має складний багатовимірний технологічний і змістовний характер, оскільки на сучасному етапі світового розвитку людство вступає у принципово нову добу – постіндустріального суспільства, інститути якого суттєво впливають на трансформацію змісту та структури традиційних політико-економічних інститутів, на технологію розгортання політичних процесів. За сучасних тенденцій світового розвитку нового сенсу набувають різноманітні конфліктологічні процеси, що залежать від мінливої соціально-політичної структури суспільства. Геополітичні процеси та породжена ними глобалізація як об’єктивні й неминучі процеси прискорюються та видозмінюються внаслідок розвитку інформаційних технологій, який сьогодні має розглядатися як фактор національної політики.

Показово, що зміцнення трансформаційного потенціалу, що визначається, перш за все, інституціональною зрілістю суспільства, розвиненістю економічної системи тощо, врахування оцінки та специфіки різних аспектів

глобалізації, їх співвідношення, є базовою детермінантою інтеграційних процесів України до глобального економічного простору. Необхідною складовою протистояння негативним геополітичним впливам є забезпечення сталості розвитку суспільно-політичного життя, оскільки саме сталий розвиток як нова парадигма побудови пріоритетів державної політики у екологічному, економічному й соціальному вимірах сьогодні виступає у вигляді комплексу інституційних перетворень суспільства та змін в системі державного управління. Доведено, що соціальний капітал базується на високому рівні довіри населення до інститутів влади, тобто розвинених інститутах громадянського суспільства, в якому громадськість свідомо бере участь у формуванні соціально-економічної політики, здійснює контроль за діяльністю органів публічного управління. Ефективна організація взаємодії політики й економіки, за якої можливий сталий розвиток суспільства, побудована на основі вже згаданого конструкту “довіра населення до влади – зміцнення соціального капіталу – сприйняття населенням реформ”. При цьому базисом структурних змін у суспільстві перехідного типу виступає ефективна система залучення населення до формування й реалізації управлінських рішень як механізму формування довіри до державних інституцій, що є ще одним з напрямів реформування державного управління.

Установлено, що історико-ментальні особливості взаємодії влади з громадськістю стосовно прийняття управлінських рішень в українському суспільстві упродовж тривалого періоду зумовлені системними інституційними “прогалинами”. Жодна реформа органів публічної влади не стане вирішальним чинником підвищення ефективності державного управління як організуючого впливу на суспільні процеси без налагодження взаємодії організаційно-управлінських структур держави із розвиненими громадянськими інститутами. Взаємна довіра, формування партнерських відносин громадськості й держави, формування відповідного нормативно-правового поля є умовою ефективної співпраці, а громадська ініціатива в державотворенні є запорукою успішного діалогу, адже пріоритетність підвищення рівня довіри між суспільними інститутами є визначальним аспектом демократизації соціально-економічних процесів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад й практичних пропозицій щодо пріоритетних напрямів підвищення ефективності взаємозв'язку економіки і політики в сучасних умовах державотворення та з урахуванням європейського досвіду. Отримані в процесі дослідження результати свідчать про досягнення мети, вирішення поставлених завдань і дають підстави сформулювати висновки та розробити рекомендації, що мають теоретичне й практичне значення.

1. У результаті здійснення ретроспективного історико-філософського аналізу наукової думки стосовно взаємодії економіки і політики в контексті

основних економіко-політичних теорій останніх століть встановлено, що важливим напрямом є інституціоналізм, у рамках концепції якого економіка й політика в суспільстві взаємодіють у процесі еволюції. Основою цієї взаємодії є кооперація інститутів держави, права, моралі, ринку, родини тощо. Відповідно до цього успішна ринкова економіка не є причиною стабільної демократії, але разом з нею доповнюється вже наявними факторами соціального капіталу: якщо останніх у надлишку, то і ринок, і демократична політика успішно розвиватимуться, а ринок зможе взяти на себе роль засобу соціального спілкування, що підсилює ефективність демократичних інститутів. Важливу роль при цьому відіграє рівень соціального капіталу суспільства як його потенціалу, що створюється за допомогою механізмів, які ґрунтуються на традиціях, духовності, культурі.

2. У ході дослідження з'ясовано, що сучасний етап розвитку українського суспільства все ще характеризується як кризовий: на зміну системній трансформаційній кризі перших років існування України як самостійної держави періодично приходять нові кризові стани в економіці, політиці, соціальній сфері, які зумовлені як помилками вибору стратегічних напрямів розвитку та наслідками системної трансформаційної кризи, так і набутими, короткостроково сформованими чинниками, зумовленими, насамперед, низькою ефективністю реформ, відсутністю стратегії трансформаційної суспільно-економічної перебудови, зрощенням влади й бізнесу, і, як наслідок, переважанням у політиці приватних олігархічних інтересів над державними. Поряд з економічною трансформацією в Україні відбувався процес переходу до принципово нового політичного стану, здійснювалась глобальна перебудова суспільних інститутів виходячи з принципів нової, ліберально-демократичної парадигми державотворення.

Установлено, що вплив соціально-економічних тенденцій трансформаційних перетворень на сучасну систему державного управління обумовлюється ходом формування, накопичення і відтворення соціального капіталу як каталізатора оздоровлення суспільних процесів, що в подальшому забезпечуватиме впровадження демократичних форм державно-управлінської діяльності через зниження ролі державних інститутів в державотворчому процесі на користь громадянських інститутів.

3. У ході дослідження охарактеризовано взаємозв'язок економіки і політики в державному управлінні в умовах сталого розвитку, який зумовлює необхідність побудови такої моделі державного управління, за якої відбувалася б реалізація інтересів одних і тих самих людей і соціальних груп через відповідну форму взаємодії, розподілу і перерозподілу економічної і політичної влади. При цьому економіко-політичні процеси максимально враховували б суспільний і соціальний фактори. З'ясовано, що гармонійне високорозвинене ринкове господарство виникає в результаті встановлення рівноваги економічних, політичних, соціальних інституціональних факторів, тобто коли економіко-політичні процеси максимально реагують на суспільні виклики. Реалізація дійової державної соціальної політики при слабкій економіці має низьку ефективність, і навпаки, економічні реформи без урахування соціальної

складової відповідної державної політики не мають належної інституційної основи. Водночас, соціальна нестабільність у суспільстві завжди призводить до нестабільності політичної. У цьому проявляється діалектична взаємозалежність між категоріями “економіка”, “політика”, “соціальний розвиток” у структурі державного управління.

При цьому основні тенденції розвитку економічних систем розвинених держав довели, що державне регулювання економіки – цілком об’єктивний, необхідний процес. Конкурентоздатна ринкова економіка – це економіка, в рамках якої суспільство має певний обсяг соціального капіталу, достатній для того, щоб дозволити самоорганізацію бізнесу, корпорацій, інших економічних структур. В умовах нестачі соціального капіталу з’являється необхідність державного втручання в соціально-економічні процеси. Це, зокрема, передбачає формування такої системи державного управління основними суспільними процесами, за якої можливо було б витримувати необхідний баланс між регулюючим впливом держави та вільним перебігом “здорових” ліберальних процесів.

4. Узагальнено європейський досвід налагодження взаємозв’язку економіки і політики та виявлено найголовніший фактор успіху реформ у постсоціалістичних країнах, який проявляється: наявністю адекватної цілісної концепції державного механізму і його економічної діяльності, підконтрольністю органів публічної влади суспільству, зміцненням інститутів права, лібералізації питань приватної власності тощо. Запровадження таких принципів державного управління зумовлює підвищення рівня довіри населення до влади, зміцнення соціального капіталу та підвищення рівня сприйняття суспільством реформаторських дій. З’ясовано, що механічне перенесення інститутів, стандартів і критеріїв європейських країн на інституційну основу перехідної країни не приведе до їх інтеграції, оскільки “залишки” суспільних інститутів суспільства мають здатність “відторгати” демократичні інститути, що зумовлено: низьким рівнем розвитку громадянського суспільства, відсутністю належної правової основи взаємозв’язків у суспільстві. Як наслідок – низький рівень довіри суспільних інституцій до впровадження “чужорідних” реформаторських заходів.

5. Досліджено кореляцію взаємозв’язку економіки і політики та з’ясовано, що базовою детермінантою інтеграційних процесів України до глобального економічного простору є зміцнення трансформаційного потенціалу, що визначається, перш за все, інституціональною зрілістю суспільства, розвиненістю економічної системи тощо. Стратегія розвитку України обов’язково повинна враховувати оцінку й специфіку різних аспектів глобалізації, їх співвідношення. Забезпечення стійкості розвитку суспільно-політичного життя є необхідною складовою протистояння негативним геополітичним впливам, оскільки сталий розвиток як нова парадигма побудови пріоритетів державної політики сьогодні виступає у вигляді комплексу інституційних перетворень суспільства, які включають три основних блоки – екологічний, економічний і соціальний.

6. Визначено системні передумови посилення взаємодії влади з

громадськістю у процесі прийняття та реалізації економіко-політичних рішень, які дозволили конструктивно проаналізувати взаємозв'язок економічної і політичної складової державного управління суспільними процесами. У цьому контексті принципового значення набуває аксіоматичне твердження, що соціальний розвиток та організація взаємодії політики й економіки, за яких можливий сталий розвиток суспільства, побудовані на основі конструкту “довіра населення до влади – зміцнення соціального капіталу – сприйняття населенням реформ”. Базисом структурних змін у суспільстві перехідного типу виступає ефективна робота органів влади щодо залучення населення до формування і реалізації державної політики як засобу підвищення рівня його довіри до державних інституцій. Доведено, що проблематика взаємодії влади з громадськістю стосовно прийняття управлінських рішень носить системний характер, який пов'язаний з історико-ментальними особливостями такої взаємодії упродовж тривалого періоду.

Тому однією з умов формування правової демократичної держави є організація належної взаємодії державних інститутів з інститутами громадянського суспільства як партнерами держави у реалізації правозастосовчих функцій. При цьому взаємна довіра є умовою ефективної міжсекторальної взаємодії, а прояви громадської ініціативи – необхідною умовою ефективного соціального діалогу.

7. Визначено та обґрунтовано пріоритетні напрями підвищення ефективності взаємозв'язку економіки і політики в сучасних умовах державотворення, які сприятимуть прискоренню еволюційних процесів інституційної трансформації суспільства, шляхом:

- застосування внутрішньодержавних процедур щодо імплементації загальносвітових індексів (індексу прав власності, індексу демократії, індексу економічної свободи, індексу неспроможності держав, інтегрального показника державного управління, індексу людського розвитку) розвитку держави, які відображають її привабливість (або непривабливість) і стосуються економічних показників рівня добробуту, якості життя, прав людини, практичного застосування принципів “доброго врядування”, свободи ЗМІ, рівня корупції тощо та формують імідж країни перед світовою спільнотою;

- налагодження дієвої взаємодії між державним, громадським і приватним секторами на основі розвитку окремих форм інвестиційного напряму державно-приватного партнерства як їх інституційного та організаційного союзу з метою реалізації соціально-економічних проектів і програм;

- подальшого розвитку і вдосконалення політичних відносин шляхом відкриття максимального простору для самоуправління суспільства на всіх рівнях його соціально-політичної організації;

- побудови демократичної, соціальної, правової держави з ефективно діючим парламентом, професійним висококваліфікованим урядом, незалежними судовими органами;

- формування інститутів громадянського суспільства як співтовариства вільних людей і їх самодіяльних організацій, політичних партій, рухів, профспілок, кооперативів, асоціацій;

- розвитку політичної свідомості та політичної культури суспільства й особистості як на загальнодержавному, так і на побутовому рівні;
- забезпечення необхідних умов для вільного розвитку нації загалом і кожного етносу зокрема, формування та підвищення національної свідомості й самосвідомості, національної культури;
- своєчасного самооновлення політичної системи з урахуванням внутрішнього та міжнародного становища України (постійна самоадаптація).

Гармонізація політичної системи українського суспільства разом з ефективними економічними перетвореннями покликані забезпечити політичну та економічну безпеку держави, високий життєвий рівень її громадян. Реалізація перелічених заходів є основою формування мережевого суспільного середовища із горизонтальними зв'язками на зміну низько структурованої, вертикально побудованої конструкції міжсекторальної взаємодії в українському суспільстві. Соціально активна частина громадянського суспільства із пасивного стану об'єкта державної політики за таких умов перетворюється, набуває якості суб'єкта, що є потужним засобом формування соціального капіталу як механізму забезпечення сталого соціально-економічного розвитку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

1. Петракова К. О. Соціально-економічні аспекти розвитку держави у трансформаційній період / К. О. Петракова // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. ЛРІДУ / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 27. – С. 159–165.
2. Петракова К. О. Формування соціальної правової держави як політичного інституту / К. О. Петракова // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. ЛРІДУ / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 29. – С. 114–119.
3. Петракова К. О. Деякі аспекти аналізу державного управління як організуючого впливу держави на економіко-політичні суспільні процеси / К. О. Петракова // Збірник наукових праць Національної академії державного управління / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка. – Київ : НАДУ, 2012. – Вип. 2. – С. 30–38.
4. Петракова К. О. Парадигма співвідношення економічної і соціально-політичної складової у державному управлінні / К. О. Петракова // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М. М. Іжа]. – Вип. 3 (55). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – С. 22–26.
5. Петракова К. О. Деякі аспекти історичного аналізу еволюції місця і ролі політики у державному управлінні / К. О. Петракова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М. М. Іжа]. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 4 (56). – С. 19–22.
6. Петракова Е. О. Социально-экономический анализ феномена

постсоветских обществ переходного типа / Е. О. Петракова // Государственное управление и государственная служба : междунар. науч.-аналит. журн. АГУ при Президенте РК. – Алматы, 2015. – Вып. 3. – С. 124–132.

7. Petrakova K. O. Public power interaction as part of development of civil society in Ukraine / К. О. Петракова // *Středoevropský věstník pro vědu a výzkum, Central European journal for science and research.* – Praha : ČR Czech Republic. – 2015. – NR 10 (23). – P. 74–77.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

8. Петракова К. О. Соціально-економічні аспекти трансформаційних реформ / К. О. Петракова // Становлення і розвиток української державності : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. “Державне управління: стратегія і тактика формування сучасного фахівця” (Київ, 29 жовт. 2010 р.). / редкол. : А. М. Подоляка (голова) [та ін.] ; МАУП. – Київ : ДП “Видавн. дім “Персонал”, 2011. – С. 169–171.

9. Петракова К. О. Соціально-економічні аспекти трансформаційних реформ в умовах становлення громадянського суспільства / К. О. Петракова // Проблеми формування і розвитку громадянського суспільства : зб. тез Міжнар. наук. конф. (Київ, 23-25 лют. 2011 р.) / Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. України. – Київ : Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. України, 2011. – С. 302–304.

10. Петракова К. О. Актуальні аспекти реформування бюджетної політики шляхом удосконалення механізму використання бюджетних коштів / К. О. Петракова // Актуальні питання інноваційного розвитку освіти, науки, виробництва : кол. монографія за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 27-28 жовт. 2010 р.) / Кабінет Міністрів України ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України [та ін.]. – Київ : “Аграр Медіа Груп”, 2010. – С. 64-69.

11. Петракова К. О. Соціально-економічні аспекти процесу демократизації державного управління у трансформаційний період / К. О. Петракова // Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 27 трав. 2011 р.) : у 2 т. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, С. В. Загороднюка ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ : НАДУ, 2011. – Т. 1. – С. 45–46.

12. Петракова К. О. Соціальна правова держава як політичний інститут: становлення, проблеми розвитку / К. О. Петракова // Становлення і розвиток української державності : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. “Державне управління та місцеве самоврядування в Україні в контексті європейської інтеграції” (Київ, 17 листоп. 2011 р.). / редкол. : А. М. Подоляка (голова) [та ін.]; Міжрег. Акад. упр. персон. – Київ : ДП “Видав. дім “Персонал”, 2012. – С. 118–121.

13. Петракова К. О. Основні аспекти державно-управлінських реформ в контексті реалізації суспільних функцій держави / К. О. Петракова // Наука як ресурс модернізаційної стратегії держави : матеріали наук. конф. (Київ,

16 трав. 2012 р.) : у 2 т. / редкол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – С. 116–117.

14. Петракова К. О. Деякі аспекти побудови взаємодії між економікою і політикою в контексті соціального розвитку держави / К. О. Петракова // Модернізація державного управління та європейська інтеграція України : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 25 квіт. 2013 р.) : у 2 т. / за наук. ред. : Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, С. В. Загороднюка ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ : НАДУ, 2013. – Т. 1. – С. 394–395.

15. Петракова К. О. Взаємозв'язок економіки і політики як умова інституційних змін Української держави / К. О. Петракова // Інституційне забезпечення кадрової політики у державному управлінні: становлення та розвиток: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 29 трав. 2015 р.) / за наук. ред. : Ю. В. Ковбасюка, А. І. Семенченка, С. В. Загороднюка. – Київ : НАДУ, 2015. – С. 308–309.

16. Петракова К. О. Реформування державної служби як засіб інституційних змін публічної влади / К. О. Петракова, С. В. Білецький // Державна служба в Україні: досвід, проблеми, перспективи : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Київ, 24 черв. 2015 р.) / за заг. ред. проф.-ів Ю.В. Ковбасюка і В.Л. Федоренка. – Київ : Вид-во Ліра-К, 2015. – С. 193–195.

Праці, опубліковані в інших виданнях:

17. Петракова К. О. Інституційні аспекти взаємозв'язку економіки і політики у перехідному суспільстві / К. О. Петракова // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ДРІДУ / редкол. С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2015. – Вип. 3 (26). – С. 42–49.

18. Петракова К. О. Трансформація реформ в українському суспільстві в умовах сучасних глобалізаційних викликів / К. О. Петракова // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. ЛРІДУ / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2015. – Вип. 43. – С. 243–249.

19. Безрук В. М., Петракова К. О. Реформування кадрової політики: інституційні передумови реалізації. / В. М. Безрук, К. О. Петракова // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. ЛРІДУ / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2015. – Вип. 44. – С.140–145.

АНОТАЦІЯ

Петракова К. О. Теоретико-методологічний аналіз взаємозв'язку економіки і політики у державному управлінні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного

управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. – Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України. – Київ, 2017.

У дисертації наведено теоретичні узагальнення та нове вирішення актуального наукового завдання щодо формування та реалізації пріоритетних напрямів підвищення ефективності взаємозв'язку економіки і політики в сучасних умовах державотворення з урахуванням європейського досвіду. Висвітлено характер цього взаємозв'язку в умовах сталого розвитку. З'ясовано сутність соціально-економічних аспектів трансформаційних перетворень та їх вплив на сучасну систему державного управління, досліджено кореляцію економіки і політики в контексті здійснення трансформаційних політико-економічних реформ українського суспільства із тенденціями сучасних глобалізаційних і геополітичних процесів. Визначено системні передумови посилення взаємодії влади з громадськістю у процесі формування, прийняття та реалізації економіко-політичних рішень у системі державного управління як невід'ємної частини громадянського суспільства та правової держави і конкретизовано форми й методи посилення такої взаємодії.

Ключові слова: економіка, політика, державне управління, соціальний розвиток, громадянське суспільство, соціальний капітал, взаємодія влади з громадськістю.

ANNOTATION

Petrakova K. O. Theoretical and methodological analysis of interdependence between economics and politics in public administration. – Manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of sciences in public administration (specialty 25.00.01 – theory and history of public administration). – Institute of training of the State Employment Service of Ukraine. – Kyiv, 2017.

The dissertation includes theoretical and methodological analysis of the foreign and native experience of building interdependence between economics and politics in the context of public and management impact. On its basis the practical recommendations on improvement of public administration reformation in a transitional society have been elaborated and provided.

The historical and philosophical analysis of the existing theoretical works of foreign and native scientists on the interdependence between economics and politics in public management, as well as their methodological basis has been carried out. The character of this interdependence as an indicator of the civilized society under conditions of sustainable human development has been highlighted. The essence of the social and economic aspects of transformational reforms has been revealed, and their peculiarities in Ukraine have been studied and correlated with the present global

and geopolitical trends and processes.

It is proved that Ukraine, as an independent state, is at transitional, crisis state for more than two decades, and therefore the subject of special analysis and separate studies is the study of the transitive state of the economic and political systems as separate periods (stages) of a transient state. It is stated that the modern methodology of public administration, economic policy of the state, is based on four economic concepts: the economic liberalism or neoclassicism, Keynesianism, institutionalism and Marxism; the fundamental idea consists in the question of the necessity and extent of the state interference in the economic system functioning.

The nature of the economy and policy interrelation in public administration in conditions of the sustainable human development as an indicator of civilization of the society is revealed, the essence of social and economic aspects of transformational reforms is clarified. It is determined the role and place of the policy in public administration characterized by the complex interdependence of these concepts, unified by the general nature of origin, which is connected with the phenomenon of power. The modern conceptual structure of political and administrative activity evolves in the direction of shifting the accent on the public-social level of the network of inter-institutional horizontal and vertical relations in society, due to the fact that in conditions of the social processes liberalization the number of “participants” of the interaction of the private and public sector within the framework of social system of society is growing up.

The interaction of state authority with the society in the system of formation, adoption and implementation of economic and political decisions as an integral part of formation of the civil society and constitutional state is analyzed, the guidelines of its effectivization are determined.

The ways of social and economic development of the countries, coordinated with the cultural and historical peculiarities of the mentality of their citizens, have been identified in the context of conscious formation of strategically determined social patterns.

It was stated that the most important factor of the success of reforms became the availability of an adequate integral concept of the state mechanism and its economic activity, the submission to the society control of public authorities, strengthening of the institutes of law, liberalization of the issues of private property, etc.

The interaction between state authorities and public at large in the process of decision-making and implementation of economic and political decisions as a component of formation of the civil society and the rule-of-law state has been analyzed. Also the attention was paid to the main ways and methods of improving efficiency of this interaction.

Key words: economics, politics, public administration, social development, civil society, social capital, interaction between state authorities and public.

Підписано до друку 28.11.2017.
Формат 148x210 мм. Обл.-вид.арк. 1,41.
Тираж 100 прим.

Свідоцтво серії ДК № 1805 від 25.05.2004.

Віддруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів державної
служби зайнятості України
03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, тел. (044) 536-14-85.